

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZLL 416 Ədəbiyyat nəzəriyyəsi, 3 kredit, 6 AKTS
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavriat
	Tədris semestri	2026/2027-ci tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos.Günay Qarayeva
	E-mail:	gunaygarayeva@gmail.com
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Nərimanov korpusu
	Konsultasiya vaxtı	Tələbələrlə razılaşdırılmış vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	1.Aristotel.Poetika.B.,Azərnəşr,2006.121 səh 2.Bualo. Poeziya sənəti, Tərcümə edən və ön söz. Ə.Ağayev. Bakı, Şərq-Qərb, 2006 3.Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istiqamətlər. B., 2019, 260 səh. 4.Quliyev Q.Dəliden doğru xəbər.B., Mütərcim, 1999, 160 səh. 5.Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları.B.,Nurlan, 2008.432 səh. 6.M.Cəlal.P.Xəliliov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B.,Maarif,1988. 280 səh. 7.Hacıyev A. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. Bakı, Zaman nəşriyyatı, 1999, 420 səh 8.Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti.B.,Maarif,1978.200 səh. 9.Qısa estetik lüğəti.B.,Azərnəşr,1970.464 səh. 10. Talıbzadə K. Azərbaycan ədəbi tənqidinin tarixi. Bakı.Yazıçı, 1984, 328 səh. 11.Elçin, Quliyev V.Özümüz və sözümüz.B.,Azərnəşr,1993.115 səh. 12.Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi poetikası, (II kitab), (Poetik fikrin təkamülü), məqalələr məcmuəsi, Bakı,"Elm", 2006, 496 s. 13.Əliyev R. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi.B.,Mütərcim,2008, 360 səh. 14.Qəhrəmanlı N. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi. Bakı, BQU,2008,106 səh. 15.Əliyev M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi.Bakı, Elm və təhsil, 2012, 480 səh. 16. Borev Y.Estetika.B., Təhsil, 2010, 256 səh. 17. M.M.Baxtin. Dostoyevski poetikasının problemləri. B., 2005, 384 səh.	

18. Qarayev Y. Əsərləri. 5 cildə, III c., Bakı, Elm, 2015, 908 səh. 19. Ədəbiyyat Nəzəriyyəsi: inkişaf mərhələləri və problemləri. I cild. Elmi redaktoru və ön söz müəllifi akademik İsa Həbibbəyli, layihə rəhbəri professor Tahirə Məmməd. Bakı, Mütərcim, 2018 20. Ədəbiyyat Nəzəriyyəsi: inkişaf mərhələləri və problemləri. II cild. Elmi redaktoru və ön söz müəllifi akademik İsa Həbibbəyli, layihə rəhbəri professor Tahirə Məmməd. Bakı, Mütərcim, 2018 21. Osmanoglu M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi. Müntəxəbat. Bakı, 2018, 474 səh. 22. Əliyev K. Romantizmin poetikası. Əsərləri, 10 cildə, 2 c., Bakı, “Elm və təhsil”, 2018 23. Zeynalova D. Modernizm.Postmodernizm (terminoloji lüğət) B.,2015, 96 səh. 24. Qarayeva G. Bədii yaradıcılıqda simvol – metafora əlaqələri. AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı. 2024 №1, səh 100-107. 25. www.anl.az.-Milli kitabxana 26. klv.az.- ədəbiyyat və mədəniyyət saytı 27. www. google.az- axtarış portalı 28. www.kitabxana.net- elektron kitabxana. 29. sim-sim.az- ədəbiyyat və mədəniyyət saytı			
Tədris metodları	Mühazirə		+
	Qrup müzakirəsi		+
	İnteraktiv		+
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı		30
	Fəallıq		5
	Tapşırıq və testlər		20 (10+10)
	Final imtahanı		40
	Digər(davamiyyət)		5
	Yekun		100

Kursun təsviri	Ədəbiyyat nəzəriyyəsi ədəbiyyatşünaslıq elminin 3 əsas sahəsindən biridir. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi fənni ədəbi prosesin ideya-estetik mahiyyətini, bədii yaradıcılığın spesifikliyini və qanunauyğun inkişafını, ədəbi fəaliyyətin özünəməxsusluğunu mənimsəməyə və yaradıcı dərkə hazırlayır. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi ədəbiyyatı təhlil və hərtərəfli qiymətləndirmək prinsiplərini müəyyənləşdirir, bədii yaradıcılığın inkişafını istiqamətləndirən qanunları, ədəbi cərəyan, metod və üslubları, poetik kateqoriyaların funksionallığı və s. məsələləri tədqiq edir. Kursun əsas istiqamətlərindən biri ədəbi-bədii əsərin strukturunun və poetik xüsusiyyətlərinin öyrənilməsidir. Tələbələr bədii mətnin mövzu, ideya, məzmun və forma xüsusiyyətlərini, süjet və fabula, kompozisiya, konflikt, bədii zaman və məkan, müəllif mövqeyi, obraz və obrazlar sistemi kimi əsas ədəbi-nəzəri anlayışları öyrənirlər. Bu anlayışların konkret bədii mətnlər əsasında tətbiqi və təhlili fənnin mühüm metodoloji istiqamətlərindən birini təşkil edir. Fənn çərçivəsində ədəbi növ və janrlar haqqında nəzəri təsəvvürlər formalaşdırılır. Epik, lirik və dramatik növlərin əsas xüsusiyyətləri, onların janr sistemi, janrların struktur və poetik xüsusiyyətləri, tarixi inkişafı və qarşılıqlı əlaqəsi araşdırılır. Kursda bədii dil, üslub və poetik vasitələr də xüsusi yer tutur. Bədii təsvir və ifadə vasitələrinin poetik funksionallığı öyrənilir. Tələbələr poetik dilin xüsusiyyətlərini, müəllif üslubunun formalaşmasını və dil vasitələrinin bədii məna yaratmadakı rolunu konkret mətn nümunələri əsasında müəyyənləşdirməyi öyrənirlər. Fənnin mühüm istiqamətlərindən biri də ədəbi cərəyan, istiqamət və metodların öyrənilməsidir. Klassizm, romantizm, realizm, modernizm və digər ədəbi-estetik istiqamətlərin əsas prinsipləri, onların formalaşma xüsusiyyətləri və bədii yaradıcılığa təsiri nəzərdən keçirilir. Ədəbi əsərlərin müxtəlif estetik prinsiplər və nəzəri yanaşmalar əsasında təhlili həyata keçirilir. Fənnin tədrisi zamanı tələbələr yalnız ədəbi-nəzəri anlayış və terminləri mənimsəməklə kifayətlənmir, həmçinin həmin anlayışları konkret bədii mətnlərə tətbiq etməyi, əsərin struktur və poetik xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyi, müxtəlif nəzəri yanaşmaları müqayisə etməyi və öz analitik mövqelərini elmi şəkildə əsaslandırmağı öyrənirlər. Beləliklə, “Ədəbiyyat nəzəriyyəsi” fənni tələbələrdə ədəbi-bədii əsərlərin nəzəri baxımdan dərk və təhlil edilməsi, ədəbi kateqoriya və anlayışlardan düzgün istifadə, bədii mətnin struktur və poetik xüsusiyyətlərinin müəyyənləşdirilməsi, ədəbi janr və cərəyanların fərqləndirilməsi, eləcə də müstəqil elmi-analitik fikir yürütmək bacarıqlarını formalaşdırır.
Kursun məqsədləri	Fənnin əsas məqsədi ədəbiyyatın mahiyyəti, funksiyaları, inkişaf qanunauyğunluqları və bədii yaradıcılığın əsas prinsiplərini sistemli şəkildə öyrənmək, tələbələrdə ədəbiyyatşünaslığın nəzəri əsasları, əsas anlayışları, bədii yaradıcılığın xüsusiyyətləri haqqında nəzəri və praktik biliklər formalaşdırmaqdır. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi fənninin tədrisi prosesində bədii yaradıcılığın əsas kateqoriyaları, ədəbi növ və janrlar, mövzu və ideya, süjet və fabula, kompozisiya, obraz, poetik dil, üslub və digər ədəbi-nəzəri anlayışlar konkret bədii mətnlər əsasında izah və təhlil edilir. Fənnin əsas məqsədlərindən biri tələbələrdə bədii mətnlə müstəqil işləmək, onun struktur və məzmun xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirmək, ədəbi-nəzəri anlayışları konkret mətnlərə tətbiq etmək, müxtəlif janr və ədəbi nümunələri nəzəri baxımdan müqayisəli şəkildə təhlil etmək bacarıqlarının inkişaf etdirilməsidir. Bu prosesdə tələbələrin bədii mətnin forma və məzmun vəhdətini, müəllif mövqeyini, obraz sistemini, dil və üslub xüsusiyyətlərini əsaslandırılmış şəkildə şərh etməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Fənnin tədrisi çərçivəsində ədəbi növlər və janrlar, epik, lirik və dramatik yaradıcılığın xüsusiyyətləri, janrların tarixi inkişafı və qarşılıqlı əlaqəsi,

	bədii təsvir və ifadə vasitələri, poetik sistem və üslub məsələləri sistemli şəkildə öyrənilir. Bununla yanaşı, ədəbi cərəyan və metod, klassisizm, romantizm, realizm, modernizm və digər ədəbi-estetik istiqamətlərin əsas prinsipləri nəzəri baxımdan nəzərdən keçirilir. Fənnin məqsədlərindən biri də tələbələrdə ədəbiyyatşünaslıq və ədəbi nəzəriyyə üzrə elmi mənbələrlə işləmək, müxtəlif nəzəri yanaşmaları müqayisə etmək, nəzəri müddəaları bədii mətnin təhlilinə tətbiq etmək və əldə olunan nəticələri elmi şəkildə əsaslandırmaq bacarıqlarının formalaşdırılmasıdır. Tələbələr nəzəri anlayışları yalnız əzbərləməklə kifayətlənməməli, onları konkret bədii nümunələrin təhlili zamanı praktik şəkildə tətbiq etməyi bacarmalıdırlar. Fənnin tədrisi nəticəsində tələbələr ədəbiyyatın əsas nəzəri anlayışlarını və kateqoriyalarını mənimsəyir, bədii əsərin forma və məzmun xüsusiyyətlərini sistemli şəkildə təhlil edir, ədəbi növ və janrları fərqləndirir, bədii təsvir və ifadə vasitələrini müəyyənləşdirir, obraz, süjet, kompozisiya, poetik dil və üslub xüsusiyyətlərini elmi-nəzəri baxımdan qiymətləndirirlər. Eyni zamanda, müxtəlif nəzəri yanaşmaları müqayisə etmək və onların konkret bədii mətnlərdə tətbiqini müəyyənləşdirmək bacarığı əldə edirlər. Beləliklə, fənnin məqsədi yalnız ədəbiyyat nəzəriyyəsinin əsas anlayışları haqqında nəzəri bilik verməklə məhdudlaşmır; eyni zamanda tələbələrdə ədəbi-nəzəri düşüncə, bədii mətnin sistemli və analitik təhlili, müqayisəli yanaşma, nəzəri anlayışları praktik şəkildə tətbiq etmək, elmi mənbələrlə işləmək, müstəqil araşdırma aparmaq və əldə olunan nəticələri elmi şəkildə əsaslandıraraq təqdim etmək bacarıqların formalaşdırılmasına xidmət edir. Bu bilik və bacarıqlar tələbələr üçün Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı nümunələrinin daha dərinlən təhlili, ədəbi prosesin qanunauyğunluqlarının dərk edilməsi və ədəbiyyatşünaslığın digər sahələrinin sistemli şəkildə mənimsənilməsi üçün zəruri nəzəri baza yaradır.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Ədəbiyyat nəzəriyyəsi fənnini öyrənərkən aşağıdakı nəticələr əldə olunur: FTN 1 – Ədəbiyyat nəzəriyyəsinin əsas anlayış və kateqoriyalarını izah edir, ədəbiyyatın mahiyyəti, funksiyaları, ictimai-estetik xüsusiyyətləri və digər sənət növləri ilə əlaqələri haqqında nəzəri bilikləri nümayiş etdirir. FTN 2 – Bədii əsərin forma və məzmun xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirir və təhlil edir, mövzu, ideya, problematika, süjet, fabula, kompozisiya, obraz və digər struktur elementləri arasındakı əlaqələri izah edir. FTN 3 – Ədəbi növ və janrları fərqləndirir, epik, lirik və dramatik növlərin əsas xüsusiyyətlərini, janrların spesifik cəhətlərini və onların bədii mətnlərdə təzahür formalarını müəyyənləşdirir. FTN 4 – Bədii obrazın xüsusiyyətlərini təhlil edir, obrazların yaradılma prinsiplərini, xarakter və tip anlayışlarını, obrazlararası münasibətləri və obraz sisteminin əsərin ideya-məzmununa təsirini müəyyənləşdirir. FTN 5 – Süjet və kompozisiya xüsusiyyətlərini təhlil edir, hadisələrin təşkili, konflikt, fabula və süjet münasibətləri, kompozisiya elementləri və onların bədii əsərin strukturundakı funksiyalarını izah edir. FTN 6 – Bədii təsvir və ifadə vasitələrini müəyyənləşdirir və şərh edir, metafora, təşbeh, epitet, metonimiya, simvol, mübaliğə, təzad və digər poetik vasitələrin əsərin məzmununun və estetik təsirinin formalaşmasındakı rolunu əsaslandırır. FTN 7 – Poetik dil və üslub xüsusiyyətlərini təhlil edir, müəllifin fərdi üslubunu, dil və ifadə xüsusiyyətlərini, bədii təsvir vasitələrinin istifadəsini konkret mətn nümunələri əsasında qiymətləndirir. FTN 8 – Ədəbi metod, cərəyan və istiqamətləri fərqləndirir və müqayisə edir, onların əsas estetik prinsiplərini müəyyənləşdirir və konkret bədii əsərlərdə təzahür xüsusiyyətlərini izah

	edir. FTN 9 – Bədii mətni müxtəlif ədəbi-nəzəri yanaşmalar əsasında təhlil edir, nəzəri anlayışları konkret mətnlərə tətbiq edir, mətnin forma və məzmun vəhdətini nəzərə alaraq əsaslandırılmış interpretasiya aparır. FTN 10 – Müxtəlif bədii əsərləri və müəlliflərin yaradıcılıq xüsusiyyətlərini müqayisə edir, oxşar və fərqli cəhətləri müəyyənləşdirir və müqayisənin nəticələrini nəzəri müddəalarla əsaslandırır. FTN 11 – Ədəbiyyatşünaslıq üzrə elmi mənbələrdən istifadə edir, nəzəri ədəbiyyatı, elmi məqalələri və digər akademik mənbələri seçir, əldə etdiyi məlumatları müqayisəli və tənqidi şəkildə qiymətləndirir. FTN 12 – Ədəbi-nəzəri problemlər üzrə müstəqil araşdırma aparır, tədqiqat sualı müəyyənləşdirir, müvafiq nəzəri yanaşmaları seçir, bədii mətn və elmi mənbələr əsasında nəticələr formalaşdırır. FTN 13 – Ədəbi təhlilin nəticələrini elmi və məntiqi şəkildə əsaslandırır, irəli sürdüyü fikirləri bədii mətnə və etibarlı elmi mənbələrə istinad etməklə sübut edir. FTN 14 – Ədəbi-nəzəri terminlərdən düzgün və məqsədyönlü istifadə edir, yazılı və şifahi təqdimat zamanı fikirlərini elmi müddəalarla əsaslandırma bilir. FTN 15 – Müstəqil və tənqidi ədəbi düşünmə bacarığı nümayiş etdirir, müxtəlif nəzəri mövqeləri qiymətləndirir, hazır mülahizələri mexaniki şəkildə qəbul etmir və öz elmi mövqeyini əsaslandırır. FTN 16 – Bədii mətnin təhlilində müasir rəqəmsal və generativ süni intellekt alətlərindən akademik və etik prinsiplərə uyğun şəkildə istifadə edir, GSI tərəfindən təqdim olunan məlumatları tənqidi qiymətləndirir, onların doğruluğunu etibarlı mənbələr əsasında yoxlayır və öz müstəqil ədəbi-nəzəri təhlilini GSI-nin hazırladığı məzmunundan fərqləndirir.
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış), qiymətləndirmə meyarları	Davamiyyət Tələbələrin dərslərdə müntəzəm iştirakı tədris prosesinin mühüm tərkib hissəsidir. Davamiyyət semestr boyunca müəllim tərəfindən qeydiyyatda alınır və semestrin sonunda yekun qiymətləndirməyə daxil edilir. Davamiyyət üzrə maksimum 5 bal nəzərdə tutulur. Üzursüz səbəbdən buraxılmış hər 4 akademik saat (2 dərs) üçün tələbənin davamiyyət balından 1 bal çıxılır. Üzrlü səbəblər (rəsmi sənəd əsasında) fakültə rəhbərliyinə təqdim olunmalıdır. Davamiyyət norması universitetin daxili qaydalarına uyğun olaraq gözlənilməlidir. Fəallıq Fəallıq balı semestr ərzində tələbələrin dərs prosesində iştirak səviyyəsinə əsasən qiymətləndirilir və maksimum 5 bal təşkil edir. Fəallıq aşağıdakı meyarlar əsasında müəyyən edilir: Seminar və müzakirələrdə aktiv iştirak. Bədii mətnlərin təhlilində və şərhində fəallıq. Həftəlik dərs proqramına hazırlıqlı gəlmək. Mövzu üzrə əlavə ədəbiyyatdan istifadə və maraq göstərmək. Dərs zamanı verilən suallara cavab vermək və müzakirələrdə fəal iştirak etmək. Quiz (Qısa yoxlama) Semestr ərzində mövzuların mənimsənilmə səviyyəsini yoxlamaq məqsədilə quizlər keçiriləcəkdir. Quizlər aralıq imtahanadan əvvəl və final imtahanı ərəfəsində təşkil edilə bilər. Quiz tapşırıqları əsasən açıq tipli suallar şəklində olacaqdır. Quizlərin məqsədi tələbələrin mövzuları ardıcıl və sistemli şəkildə öyrənməsini təmin etməkdir. Layihə işi Semestr ərzində tələbələr “Ədəbiyyat nəzəriyyəsi” fənninin mövzuları üzrə seçilmiş istiqamətdə

qrup şəklində layihə hazırlayır və təqdim edirlər. Layihə işi maksimum **10 bal** ilə qiymətləndirilir.

Layihənin əsas məqsədi tələbələrin:ədəbi-nəzəri anlayışları mənimsəmək;

nəzəri mənbələrlə işləmək;

tədqiqat aparmaq;

analitik və tənqidi düşünmək;

nəzəri müddəaları bədii mətn nümunələri əsasında tətbiq etmək;

müqayisəli təhlil aparmaq;

yaradıcı və elmi təqdimat hazırlamaq;

komanda şəklində işləmək bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir.

Layihə aşağıdakı istiqamətlər üzrə həyata keçirilə bilər:

1. Elmi-tədqiqat təqdimatı

Tələbələr ədəbiyyat nəzəriyyəsinin konkret problemi və ya anlayışı üzrə elmi-tədqiqat təqdimatı hazırlaya bilərlər. Təqdimatda mövzunun nəzəri əsasları, əsas anlayışların izahı, elmi mənbələrə istinad, bədii mətnlərdən nümunələr, təhlil və nəticə öz əksini tapmalıdır.

2. Bədii mətnin nəzəri təhlili

Tələbələr seçilmiş bədii əsəri ədəbi-nəzəri anlayışlar əsasında təhlil edə bilərlər. Təhlilin yalnız əsərin məzmununun şərhindən ibarət olmaması, nəzəri anlayışların konkret mətn nümunələri əsasında əsaslandırılması tələb olunur.

3. Yaradıcı və interaktiv təqdimat

Tələbələr ədəbi-nəzəri anlayışları yaradıcı formada təqdim edə bilərlər. Yaradıcı təqdimat zamanı mövzunun elmi düzgünlüyü, nəzəri anlayışların doğru tətbiqi, məntiqi ardıcılıq və təqdimatın yaradıcılığı nəzərə alınır.

4. Video layihə

Tələbələr **5–7 dəqiqəlik** video layihə hazırlaya bilərlər.

Video layihə aşağıdakı formatlarda təqdim oluna bilər:

- “Bir əsərin anatomiyası” adlı mini-təhlil;
- ədəbi janr haqqında qısa maarifləndirici video;
- ədəbi terminlərin izahı;
- seçilmiş bədii əsərin nəzəri təhlili;
- qısa sənədli və ya maarifləndirici film.

Qiymətləndirmə zamanı yaradıcılıq, məzmunun düzgün təqdimatı, komanda işi və texniki keyfiyyət nəzərə alınacaqdır.

Akademik davranış və etik qaydalar

Dərs zamanı nizam-intizam və akademik etikaya riayət olunmalıdır.
Mobil telefonlardan dərs prosesinə mane olacaq şəkildə istifadə etmək qadağandır.
Plagiat və akademik saxtakarlıq yolverilməzdir və belə hallar universitetin daxili qaydalarına uyğun qiymətləndiriləcəkdir.
Tələbələr müəllim və digər tələbələrə qarşı hörmətlə davranmalıdırlar.

Tələbənin yazılı işində **əsas arqumentlər, ədəbi-nəzəri təhlil, şəxsi interpretasiya və nəticələr onun öz intellektual əməyinin nəticəsi olmalıdır.**

Fənnin tədrisi zamanı verilən ballara aydınlıq gətirsək:

Aralıq imtahanı - 30(imtahanda tələbələrin biliyi test tapşırıqları vasitəsilə yoxlanılır)

Fəallıq - 5 (Fəallığa görə veriləcək 5 bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, praktik tapşırıqların yerinə yetirilməsində göstərdiyi fəallığa, əlavə ədəbiyyatlara göstərdiyi marağa, semestr boyu hazırladıqları təqdimatlara(prezentasiya) görə veriləcəkdir)

Tapşırıq və testlər - 20 (tapşırıqlar 10+10 midterm və final imtahanlarından əvvəl test şəklində verilir)

Final imtahanı - 40 imtahanda həm klassik suallar, həm də test tapşırıqları verilir)

Digər(davamiyyət) - 5 (Davamiyyətə görə bal verilməsində tələbənin dərslərdə ardıcıl iştirakı və dərslərdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Üzürsüz buraxılan 2 dərs üçün 1 (bir) bal çıxılacaq)

İmtahan haqqında:

1. İmtahana hazırlaşarkən dərslərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərsin iş planında göstərilmiş ədəbiyyatlara, o cümlədən əlavə mənbələrə də müraciət etmək lazımdır.
2. İstifadə ediləcək ədəbiyyatın bir qismi tərəfimizdən təmin ediləcəkdir.
3. Aralıq və Final imtahanlarının hər ikisində suallar test və ya klassik ola bilər.

Generativ Süni İntellektə (GSİ) istifadə qaydaları

Ədəbiyyat nəzəriyyəsi fənninin tədrisində generativ süni intellekt (GSİ) alətlərindən yalnız tələbənin öyrənmə, tədqiqat və fərdi inkişaf fəaliyyətini dəstəklədiyi, onun müstəqil düşünmə, yazma, təhlil və kommunikasiya bacarıqlarını əvəz etmədiyi hallarda məqsədyönlü, məsuliyyətli və şəffaf şəkildə istifadəsinə icazə verilir. GSİ fənn üzrə bilik və bacarıqların mənimsənilməsinə köməkçi vasitə kimi istifadə edilə bilər, lakin tələbənin özünün formalaşdırılmalı olduğu fikir, arqument, təhlil, mətn və yekun nəticələri əvəz etməməlidir.

Tələbə GSİ-dən istifadə etdiyi halda bunu təqdim etdiyi müvafiq iş və ya materialda açıq şəkildə bəyan etməli, istifadə etdiyi GSİ alətini və ondan hansı məqsədlə yararlandığını göstərməlidir. GSİ-dən istifadənin gizlədilməsi və ya GSİ tərəfindən yaradılmış məzmunun tələbənin müstəqil işi kimi təqdim edilməsi akademik dürüstlük və şəffaflıq prinsiplərinin pozulması hesab olunur və tələbə bu pozuntuya görə universitetin müvafiq qaydalarına əsasən məsuliyyət daşıyır.

Eyni zamanda, GSİ tərəfindən yaradılan və ya təqdim olunan məlumatların düzgünlüyünün, etibarlılığının və obyektivliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət tələbənin öz üzərinə düşür. GSİ tərəfindən təqdim olunan məlumatda faktla bağlı səhv, uydurma məlumat və ya istinad, yanlış nəticə və qərəzli məzmun olduqda, həmin məlumatın yoxlanılmadan tələbə tərəfindən təqdim edilən işə daxil edilməsi tələbəni məsuliyyətdən azad etmir. Tələbə istifadə etdiyi məlumatın məzmununa və təqdim etdiyi işin akademik dürüstlük, elmi etibarlılıq və fənnin tələblərinə uyğunluğuna görə məsuliyyət daşıyır.

İmtahanlar və müəllim tərəfindən müstəqil bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsi məqsədilə

müəyyən edilmiş tapşırıqlar zamanı GSİ alətlərindən istifadəyə yol verilmir. Dərs zamanı ayrı-ayrı tapşırıqlar üçün GSİ-dən istifadəyə xüsusi məhdudiyyət və ya qadağa tətbiq edilə bilər. Bu tədbirlər aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir: 1. Şifahi və ya yazılı xəbərdarlığın verilməsi 2. Tapşırığın yenidən təqdim edilməsi 3. Tapşırıq üzrə balın azaldılması və ya sıfırlanması (0 bal). Süni intellektdən istifadəyə icazə verilən hallar: • ədəbi-nəzəri terminlərin, anlayışların və kateqoriyaların izahının əldə edilməsində; • ədəbi cərəyan, janr, üslub, kompozisiya, süjet, obraz, konflikt və digər nəzəri anlayışların müqayisəli şəkildə izahı üçün; • müxtəlif ədəbi-nəzəri yanaşmalar haqqında əlavə məlumat və nümunələrin əldə edilməsində; • bədii əsərin janr, kompozisiya, süjet, obraz sistemi və digər nəzəri xüsusiyyətlərinin təhlili zamanı köməkçi vasitə kimi; • tələbənin hazırladığı ədəbi təhlilin məntiqi ardıcılığının, dil və üslub xüsusiyyətlərinin yoxlanılmasında; • müxtəlif nəzəri mövqelərin müqayisəsi və müzakirəsi üçün ilkin ideyaların formalaşdırılmasında; • təqdimat, müzakirə və seminar üçün sualların, mövzu istiqamətlərinin və əlavə nümunələrin hazırlanmasında; • öyrənilmiş nəzəri materialın möhkəmləndirilməsi məqsədilə test, sual və məşqlərin hazırlanmasında; • süni intellektdən əldə edilmiş məlumatların etibarlı elmi mənbələrlə yoxlanılması və istifadə faktının qeyd edilməsi şərtlə. Süni intellektdən istifadəyə icazə verilməyən hallar: • tələbənin müstəqil şəkildə aparmalı olduğu bədii əsər və ya ədəbi mətn təhlilini tamamilə süni intellektə həvalə etmək; • ədəbi əsərin ideyasını, mövzusunu, obrazlarını və nəzəri xüsusiyyətlərini tələbənin özü araşdırmadan hazır şəkildə süni intellektdən əldə etmək; • fərdi təhlil tələb edən və digər yazılı tapşırıqları tamamilə süni intellektə yazdıraraq öz işi kimi təqdim etmək; • süni intellekt tərəfindən yaradılmış nəzəri mülahizələri və şərhləri müəllifin şəxsi fikri kimi təqdim etmək; • imtahan, fərdi qiymətləndirmə və müəllim tərəfindən məhdudlaşdırılmış digər fəaliyyətlər zamanı süni intellektdən istifadə etmək; • mövcud olmayan kitab, məqalə, müəllif, sitat və elmi mənbələrin süni intellekt vasitəsilə yaradılaraq akademik mənbə kimi təqdim edilməsi; • süni intellektin verdiyi ədəbi-nəzəri məlumatları mənbə və faktoloji baxımdan yoxlamadan istifadə etmək; • bədii əsər haqqında süni intellektin təqdim etdiyi hazır interpretasiyanı tələbənin şəxsi və müstəqil təhlili kimi təqdim etmək; • süni intellektdən istifadəni bilərəkdən gizlətmək və ya onun hazırladığı materialı müəlliflik hüququ və akademik dürüstlük qaydalarını pozaraq təqdim etmək.			
Cədvəl			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar

1		Ədəbiyyat nəzəriyyəsi ədəbiyyatşünaslığın bir sahəsi kimi. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi elminin təşəkkülü, başqa elmlərlə əlaqəsi. 1. Antik yunan ədəbi-estetik fikri (Platonun və Aristotelin sənət təlimi) 2. Aristotelin "Poetika"sı	1. Aristotel. Poetika. B., Azərneşr, 2006, 1-19 2. M. Cəlal, P. Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B. Maarif. 1988, s. 4-13. 3. Hacıyev A. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B., 1999, s. 7-26 4. Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları, B., 2008, s. 3-28.
2		Bədii əsərin məzmun və forması. Bədii kompozisiya və süjet 1. Bədii məzmun və onun elementləri. 2. Bədii forma və onun elementləri. 3. Süjet, onun əlamətləri və mərhələləri; süjet və fabula. 4. Köməkçi süjet elementləri və onların funksiyaları	1. Osmanoglu M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi. Müntəxəbat. Bakı, s. 2018, s. 421-425. 2. M. Cəlal, P. Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B., 1988, s. 70-93. 3. Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları. B., 2008, s. 75-104; s. 166-189 4. Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti. B., 1978, s. 111 5. Əliyev M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi. - Bakı, Elm və təhsil, 2012, səh. 29-42
3		Bədii obraz. Tipiklik və ümumiləşdirmə. Qəhrəman, xarakter, tip	1. M. Cəlal, P. Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B., 1988, s. 70-93. 2. Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları. B., 2008, s. 75-104; s. 166-189 3. Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti. B., 1978, s. 111
4		Tənqid və ədəbi proses. Ədəbi təhlilin başlıca prinsip və meyarları. 1. Ədəbi tənqidin janrları. 2. Ədəbiyyatşünas və yazıçı ədəbi tənqidi Azərbaycan ədəbi tənqidinin təşəkkülü, inkişaf mərhələləri, ədəbi-estetik fikrin istiqamətləri 1. XIX əsrdə ədəbi tənqid. 1. M. F. Axundzadənin ədəbi-nəzəri görüşləri. "Nəzm və nəsr haqqında", "Tənqid risaləsi", "Mirzə Ağanın pyesləri" haqqında kritika.	1. Talıbzadə Kamal. Azərbaycan ədəbi tənqidinin tarixi. Bakı. Yazıçı, 1984 2. Osmanoglu M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi. Müntəxəbat. Bakı, 2018, səh. 421-425 3. M. Cəlal, P. Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. B., 1988, s. 70-93.

		2. XX əsrdə ədəbi tənqid. Sovet və müstəqillik dövrü ədəbi tənqidinin özünəməxsusluqları.	əslərin əsasları.B.,1988,s.70-93. 4. Əlimirzəyev X.Ədəbiyyatşünaslığın elmi nəzəri əsasları.B.,2008,s.75-104
5		Bədii ədəbiyyat və dil. 1. Poetik düşüncənin formalaşmasında dilin funksionallığı. 2.Bədii təsvir vasitələri. 3.Bədii ifadə vasitələri.	1. Aristotel.Poetika.B.,2006,s.70-92. 2. M.Cəlal,P.Xəlilov.Ədəbiyyatşünaslığın əsasları,B.,1988,s.70-93. 3. Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları,B.,2008,s.205-236 4. A.Hacıyev. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. Bakı, Zaman nəşriyyatı, 1999, 420 səh 5. Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti.B.,1978,s.111. 5. Qısa estetik lüğəti.B.,1970,s.25-30 7.Qarayeva G. Bədii yaradıcılıqda simvol – metafora əlaqələri. AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığı. 2024 №1, səh 100-107.
6		Nəzm və nəsr. 1.Nəzm və nəsr;oxşar və fərqli cəhətləri.Nəzmin əsas əlamətləri. 2.Azərbaycan şeirinin vəznləri (heca,əruz, sərbəst) .	1.M.Cəlal. P.Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları,B.,1988,s.102-119 2.Əlimirzəyev X.Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları, B.,2008,s.245-256 3.Mirəhmədov Ə.Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti.B.,1978,s.32-34 4.Elçin,V.Quliyev.Özümüz və sözümüz.B.,1993,s.49; s.103
7		Bədii ədəbiyyatda növ və janr təsnifatı. 1. Lirik növün şifahi və yazılı ədəbiyyatda janrları.	1.M.Cəlal.P.Xəlilov.Ədəbiyyatşünaslığın əsasları, B.,1988,s.102-119. 2. Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi poetikası, (II kitab), (Poetik fikrin təkamülü), məqalələr məcmuəsi, Bakı,"Elm", 2006, 496 s. 3.Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri

			əsasları,B.,2008,s.245-256 4. Əliyev M. Ədəbiyyat nəzəriyyəsi.Bakı, Elm və təhsil, 2012, səh.101-104
8		Aralıq imtahanı	
9		Epik növün şifahi və yazılı ədəbiyyatda janrları	1.M.Cəlal.P.Xəlilov.Ədəbiyyatşünaslığın əsasları,B.,1988, s.224-256. 2.Əlimirzəyev X. Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları,B., 2008,s.399-410. 3. M.M.Baxtin. Dostoyevski poetikasının problemləri. B., 2005, s.145-180 4.Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti,B.,1978,s.150 4.Qısa estetika lüğəti.B.,1970,s.329
10		Dramatik növ və onun janrları. 1. Dramatik növün kiçik həcmli janrları.	1.M.Cəlal.P.Xəlilov. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları, B.,1972,s.217-224 2.Əlimirzəyev X.Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları,B.,2008,s.393-399. 3.Mirəhmədov Ə. Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti, B.,1978,s.158-159.
11		Ədəbi istiqamət və cərəyanlar. Ədəbi cərəyanların təşəkkülü, formalaşması. Ədəbi metod və üslub. 1.Klassisizm-ilk ədəbi cərəyan kimi. 2. N.Bualo “Poeziya sənəti” mənzum traktatı	1.M.Cəlal.P.Xəlilov.Ədəbiyyatşünaslığın əsasları,B.,1988,s.224-256. 2.Əlimirzəyev X.Ədəbiyyatşünaslığın elmi-nəzəri əsasları, B.,2008,s.399-410. 3. Mirəhmədov Ə.Ədəbiyyatşünaslıq terminləri lüğəti,B.,1978,s.150-153 4. Hacıyev A. Ədəbiyyatşünaslığın əsasları. Bakı, Zaman nəşriyyatı, 1999, 420 səh 5.Bualo N. Poeziya sənəti. B., 2006,112 səh.
12		Romantizm ədəbi –estetik cərəyan kimi. Ədəbiyyatda romantika. Romantizm və romantika anlayışlarının şərhı, onların yaxınlığı və fərqi. Azərbaycan ədəbi-nəzəri fikrində romantik metod və üslub problemi. Azərbaycan romantizminin nəzəri-estetik prinsipləri.	1. Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019, s.92-111 2. Qısa estetika lüğəti.B.,1970,s.287-288 3. Əliyev K. Romantizmin poetikası. Əsərləri. 10 cildə, 2 c., Bakı, “Elm və təhsil”, 2018

13		Realizm ədəbi cərəyanı. Realizmin tipologiyası və mərhələləri. Erkən realizm, maarifçi realizm, tənqidi realizm və sosialist realizmi.	1. Borev Y.Eстетика.Б.,2010, s180-202. 2.Qarayev Y. Əsərləri. 5 cildə, III c., Bakı, Elm, 2015, 908 səh. 3.Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019,s.111-138
14		Müasir ədəbi-estetik cərəyanlar.Modernizm və onun təzahür formaları.	1. Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019,s-138-154 2. Zeynalova D. Modernizm.Postmodernizm. B.,2015, s.8-9,s.24-25
15		Dadaizm,kubizm,sürrealizm, ekzistensializm,absurd teatr ədəbi-estetik cərəyanları	1. Quliyev Q.Dəliddən doğru xəbər.B.,1999,s.48-63 2. Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019,s176-186 3. Zeynalova D. Modernizm.Postmodernizm. B.,2015, s.8-9,s.24-25 1. Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019,s.203-215 2. Zeynalova D. Modernizm.Postmodernizm. B.,2015, s.60-62
16		Postmodernizm ədəbi-estetik cərəyanı və onun əsas prinsipləri	1. Quliyev Q. Ədəbi cərəyanlar və istqamətlər. B.,2019,s.243-257 2. Zeynalova D. Modernizm.Postmodernizm. B.,2015
		Final	